

Pärlorna och Pljeskavican

Hur var det nu? Smakade kexchokladen godare när den hade stanniolpapper? Var vi så mycket tryggare och var allting bättre förr? frågar sig Pär Bokelund i en tillbakablick på skarvarna mellan de fina minnena.

Någon gång på det där manchesterbruna 70-talet satt jag och kollade Beppe på teven, i kalasbyxor på en mörkgrön heltäckningsmatta och med virvlar i mitt vita barn-hår och jag åt på en limpmacka med skinka och senap och jag tror att det var ett sådant där jullovsmorgonsprogram när vi fick följa dockorna nerför sängen, in bakom gaveln och bakom kulisserna, förbi en kameraman och in i de rum som var deras egna, där bakom luckorna. Jag minns gryningsljus och snö som tyst föll över gårdarna och sandlådorna utanför vårt fönster i trean uppe i hyreshuset, minns ett värmeljus som brann på soffbordet med glasskiva och så Busan uppe i sin vindskupa med ett skelett och en bild på Frankensteins monster. Och han spanade ut i natten, ut genom sitt takfönster. Filosoferande om livet.

Och jag tänker att jag kanske skulle försöka mig på något liknande, att smyga in bakom kulisserna där uppe i mitt huvud, försöka att få en rättvisare bild av mitt liv.

Mamma hade en väninna som bodde vägg i vägg i en tvåa där på första våningen och första dörren ut på loftgången och jag minns hur mamma höll en brödkniv i bladet och bankade med skaftet i kaklet ovanför vasken, tre hårda knackningar, "kaffet är klart!" Och G kom in till oss där om morgonen i nån städrock och de satt där och skvallrade och drack kaffe och ur radion hördes "Så gick det till när farfar var ung" med Yngve Forsells orkester och mamma som varit hårfrisör hon rullade upp G:s hår på små gröna och rosa spolar och sprejade ymnigt med hårspray och så fyllde de på med John Silver utan filter och köket det låg snart nog där som i en dimma, en lördagsmorgon när jag var fem år gammal.

G hade en dotter i min ålder, men dottern var mest hos sin pappa. Att två föräldrar inte bodde tillsammans var ännu en gåta för mig. En dag var tvåan där på första våningen tom, ingen dök upp efter tre knackningar i kaklet och dagarna gick och jag tror att mamma fick ett utlandssamtal, G hade flyttat till Spanien hipp som happ och hon hade lämnat sin dotter där i händerna på pappan. Sladdret tog vid mellan gårdarna, hur en mamma kunde lämna sitt barn, skandalen. Och vi fick höra hur pappan inte var att räkna med och åren som gick och G var som bortblåst och socialtjänsten kopplades in. Och så en dag, i början av mina tonår, en artikel i en av herrtidningarna, de med glansigt omslagspapper och nakna kvinnor och kriminalreportage. Bilder från en tågstation i Berlin, svenska barn på rymmen i knarkträsket, grönt neonljus, skitiga perronger och så hon, G:s dotter, hålögd, blek, med en spruta i armvecket. Några år senare var hon död.

Och hon i min klass, i tvåan, med mörkt lockigt hår, nästan svart, hon som log mest hela tiden men pratade så dålig svenska att hon för det mesta förblev tyst. Hon var borta en längre tid för att sedan komma tillbaka en dag med en stor klubba inslagen i cellofan, en skruvad svart lakritsklubba med små strängar av gult och rosa som hon åt av på rasten tills fröken såg det och tog den för, "Man får inte äta godis på skoltid, det vet du mycket väl..." Och vi fick höra att hon fått den av en doktor, att hon legat på sjukhus för att hon våld... nånting, i en park bakom skolan, men det där sista visste vi inte riktigt vad det var för något.

Och pappas kompis R som kom och gick och sov över i manchestersoffan när han var för full, han som fortfarande var ungtkarl och smal och gänglig, en målare med stora polisonger och en framtand kort och en dag så ramlade han in hos oss och berättade att han blivit rånad i Helsingör när han skulle besöka en hor... nånting, hur allt tydligen varit uppgjort och att en gubbe med kniv väntade där inne på rummet och jag hörde samtalet mellan R och mina föräldrar men fattade nog inte alls

vad det handlade om,

inte då.

Där i skarvarna mellan de fina minnena.

Där i kulisserna.

Jag tänker på hur en endaste dag, kanske mitt i ett sommarlov, liksom kunde krypa fram, hur jag fastnade med blicken på en regndroppe som långsamt rann nerför fönstret under en åskskur någonstans mellan frukosten och middagen när alla höll sig på sitt håll och ingenting hände. Som en avgrund av tid som bara stod stilla där emellan mig och min födelsedag eller julafton eller vad det nu kunde vara som hägrade i fjärran.

De där skinande ögonblicken vi plockar fram och minns är som små pärlor vi putsar av och samlar i en liten skål. Kanske att vi glömmer bort den där oceanen av tid emellan, då när ingenting hände, då när allt det jobbiga hände, tidiga morgnar, oron och ont i magen och allt nytt och skrämmande och övermäktigt eller bara så långsamt och händelseöst.

Den 28 februari 1986 var jag 18 år och jobbade som kock på sjön. Jag minns inte exakt vad jag gjorde eller var jag befann mig när beskedet kom, men vår statsminister hade mördats, skjutits ihjäl på öppen gata. Är detta det ögonblick som skiljer då från nu? Som skiljer ett samhälle från ett helt annat? Jag vet inte, vet inte om det var bättre och tryggare innan dess eller om min artonårsdag bara lade ett ansvar på mina axlar att bära och att livet därefter framstod som mer skrämmande. För att jag förväntades att rösta och deklarerat och kanske sätta barn till världen och dessutom se till att få dem att fungera.

Slutlekt, liksom...

Jag har under mitt vuxna liv haft förmånen att jobba med barn och ungdomar, de som hamnat utanför, utanför tryggheten och

samhällsnormerna. De som traumatiserats och tvingats ut på farliga vägar. Droger, kriminalitet, självskadebeteende och det har ibland varit svårt att komma dragandes med mina barndoms jular när deras har varit ett inferno av fylla och misshandel, eller att prata om ett sommarminne, en strand, en kallsup och en mamma med alldeles för mycket mariekex och frallor med räkost och apelsinsaft, när de har varit påtända och utsatta för övergrepp, och stranden varit ett reningsverk, en vik i anslutning till ett industriområde.

Men vi har kunnat laga mat tillsammans när de väntat besök där på behandlingshemmet jag jobbat. Och de har ringt en farmor utanför Belgrad med ett svepskäl om recept på Pljeskavica och det har varit skratt och tårar i telefonen och dagar i köket med förberedelser och serbisk folkmusik och det har luktat vitlök och rostade röda paprikor och plötsligt har de liksom flutit upp till ytan, pärlorna, berättelserna om pappa och farmor och en bilsemester, om en stilla dag längs Donau, fiskespö och rens i vattenbrynet och grillade fiskar på pinnar och godare fiskar än dem där och då, det går ju inte att få.

Jag inbillar mig att vi behöver dem så väl, våra finaste bilder från barndomen, att de utgör det fundament på vilket vi bygger våra liv. Och ingen kan någonsin slå i mig att kexchokladen idag skulle vara densamma som de, lite avlånga, med stanniolpapper, som jag fick av G där i den dimmiga lägenheten en lördagsmorgon när jag var fem, som ett tack för att mamma rullade hennes hår.

För det smakade som första gången. Det kanske var för första gången.

Och det var där och då, och G skulle försvinna till Spanien och jag skulle bli tvungen att rösta och deklarerera. Så jag låter det bara vara så.

Så mycket bättre. I det närmaste perfekt.

En gång för länge sedan.

Och tänk att få vara med om att skapa en sådan pärla, vi har alla chansen varje dag. Att stå i köket tillsammans med våra egna eller andras barn och rulla kåldolmar och berätta dåliga pappavitsar. Att försöka vara en trygghet i ett otryggt sammanhang eller att knacka på hos grannen för lite kaffe och ha med sig en Twix cookie Dough till ungen i huset. Tänkt, det kan vara första gången, en smak, en stund, en känsla som för alltid kommer att framhållas som den bästa.

Ett ögonblick, för all tid förknippat med trygghet.

Ett fundament att bygga ett liv på.

Text: Pär Bokelund